

Sundbybergs stad

Granskning av det kommunala
aktivitetsansvaret samt åtgärder för att
minska skolfrånvaron

Building a better
working world

Innehåll

1. Sammanfattning	2
2. Inledning	3
2.1. Bakgrund.....	3
2.2. Syfte och revisionsfrågor	3
2.3. Genomförande	4
3. Revisionskriterier	4
3.1. Skollagen och Skollagens allmänna råd	4
3.2. Nämndens verksamhetsplan samt budget 2017	6
4. Granskningsresultat	7
4.1. Organisation, ansvars- och arbetsfördelning	7
4.2. Nämndens styrning	8
4.3. Arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret	9
4.4. Arbetet med skolfrånvaro	10
4.5. Nämndens uppföljning och aktiva åtgärder.....	11
5. Sammanfattande bedömning	15
<i>Bilaga 1: Källförteckning</i>	18

1. Sammanfattning

EY har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sundbybergs stad granskat grundskole- och gymnasienämnden i syfte att bedöma om nämnden säkerställt att det kommunala aktivitetsansvaret fullföljs på ett ändamålsenligt sätt. Vidare har granskningen syftat till att bedöma om nämnden har ändamålsenliga insatser och åtgärder för att minska skolfrånvaron överlag.

Vår sammanfattande bedömning är att grundskole- och gymnasienämnden i huvudsak säkerställt att det kommunala aktivitetsansvaret fullföljs på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer även att nämnden i huvudsak har ändamålsenliga insatser och åtgärder för att minska skolfrånvaron överlag, även om vi noterar att nämndens styrning och kontroll inom området är svag.

Våra bedömningar och svar på revisionsfrågorna redovisas utförligare i avsnitt 5.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

Revisorerna granskade år 2013 stadens insatser för unga arbetslösa. Granskningen visade att det fanns begränsat med åtgärder för gruppen från 16 år som inte påbörjat eller har avbrutit gymnasiestudier. Ett flertal initiativ hade tagits för att samverka kring målgruppen och ta fram meningsfulla åtgärder men satsningarna hade präglats av en brist på kontinuitet. År 2015 skärptes Skollagen och det blev ännu tydligare att en kommun löpande under året ska hålla sig informerad om hur en del ungdomar i kommunen är sysselsatta. Det gäller ungdomar som gått ut grundskolan eller motsvarande men inte fyllt 20 år och som varken går eller har fullföljt utbildning i gymnasieskola, gymnasiesärskola eller motsvarande utbildning. I lagstiftningen tydliggjordes också att kommunerna ska erbjuda de ungdomar som berörs lämpliga individuella åtgärder. Kommunerna ska dokumentera sina insatser på lämpligt sätt och föra ett register över de ungdomar som omfattas av ansvaret.

Vidare finns det i stadens skolor problem med omotiverad skolfrånvaro. Även avseende detta problem är det av vikt att nämnden har ändamålsenliga åtgärder och insatser. Det finns en risk att staden inte lever upp till lagstiftningens skärpta krav och att ungdomar därmed hamnar i utanförskap.

Revisorerna har utifrån en bedömning av risk beslutat att granska nämndens arbete med det kommunala aktivitetsansvaret samt även granska nämndens insatser för att minska skolfrånvaron.

2.2. Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om grundskole- och gymnasienämnden säkerställt att det kommunala aktivitetsansvaret fullföljs på ett ändamålsenligt sätt. Vidare syftar granskningen till att bedöma om nämnden har ändamålsenliga insatser och åtgärder för att minska skolfrånvaron överlag. Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- ▶ Finns det tydliga och ändamålsenliga styrdokument? (t.ex. riktlinjer, mål, handlingsplan mm) med avseende på aktivitetsansvaret, men även rörande minskning av skolfrånvaron?
- ▶ Finns det en tydlig ansvars- och arbetsfördelning för arbetet?
- ▶ Är kartläggning och aktualisering av registerhållning av ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret ändamålsenlig?
- ▶ Är nämndens insatser för att minska skolfrånvaron ändamålsenliga?
- ▶ Erbjuds individuella åtgärder i tillräcklig omfattning?
- ▶ Dokumenteras arbetet på ett tillfredsställande sätt?
- ▶ Sker det en tillräcklig uppföljning av arbetet och dess effekter?
- ▶ Vilka specifika åtgärder har nämnden vidtagit med utgångspunkt från revisorernas tidigare granskningar?

2.3. Genomförande

Granskningen grundas på intervjuer och dokumentstudier (för närmare specifikation se bilaga 1). Samtliga intervjuade har beretts tillfälle att sakgranska rapporten. Granskningen är genomförd under perioden september till november 2017.

3. Revisionskriterier

- ▶ Skollagen.
- ▶ Skolverkets allmänna råd om kommunernas aktivitetsansvar.
- ▶ Skolverkets allmänna råd om arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.
- ▶ Nämndens verksamhetsplan samt budget 2017

3.1. Skollagen och Skollagens allmänna råd

3.1.1. Kommunalt aktivitetsansvar

Kommunerna har, enligt 29 kap. 9 § i Skollagen, ett aktivitetsansvar för ungdomar som är folkbokförda i kommunen och som har fullgjort sin skolplikt men som inte har fyllt 20 år och inte genomfört eller har fullföljt utbildning på nationella program i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan eller motsvarande utbildning. Aktivitetsansvaret omfattar elever som går introduktionsprogram.

Aktivitetsansvaret innebär att kommunen ska:

- ▶ hålla sig informerad om vilka som omfattas av ansvaret
- ▶ vid behov bidra med insatser för att unga ska starta eller återuppta sina studier och fullfölja sin utbildning
- ▶ dokumentera och föra register över de unga som omfattas
- ▶ rapportera in dokumenterade uppgifter till SCB.

Av Skolverkets Allmänna råd om kommunernas aktivitetsansvar framgår att det i kommunernas ansvar ligger att samla information, kontakta ungdomar och erbjuda individuella insatser, och att detta ska genomföras *under hela året*.

Kommunernas aktiviteter kan omfatta allt från kartläggning och uppsökande verksamhet för att hitta de berörda ungdomarna, till olika insatser för att i första hand motivera ungdomar att påbörja eller återuppta en utbildning.

3.1.2. Hög skolfrånvaro

I skollagen framgår att en elev i gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan ska delta i den verksamhet som anordnas för att ge den avsedda utbildningen, om eleven inte har giltigt skäl att utebli.

Av Skolverkets allmänna råd för arbetet med att främja närvaro i skolan framgår följande:

Huvudmannen bör bl.a. se till att:

- ▶ *Ge stöd till rektorn i dennes arbete med att främja närvaro på skolenheten.*
Det kan för huvudmannen innebära att tillsammans med rektorer ta fram rutiner som är gemensamma för de skolenheter som huvudmannen ansvarar för.

Rektor bör bl.a. se till att:

- ▶ *Det bedrivs ett arbete på skolan för att främja närvaron.*
När det gäller barn och ungdomar som lever i utsatta situationer understryks betydelsen av skolans arbete med att främja närvaro då omfattande frånvaro för den enskilde eleven kan leda till stora svårigheter. Främjande insatser innebär att arbeta övergripande och förebyggande för att öka elevernas närvaro och därmed minimera frånvaron i utbildningen.
- ▶ *Elevhälsan är delaktig i arbetet med att främja närvaron.*
Elevhälsan ska enligt skollagen främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Eftersom lärande och hälsa på många sätt påverkas av samma generella faktorer behöver elevhälsan utgöra en del av arbetet med att främja närvaro.
- ▶ *Skapa rutiner för kontinuerlig frånvarorapportering som gör det möjligt att snarast uppmärksamma och ha en samlad bild av elevernas frånvaro.*
Det är angeläget att uppmärksamma all frånvaro och tidigt bedöma om det rör sig om giltig eller ogiltig frånvaro. För att kunna hantera frånvaron är det viktigt med rutiner för frånvarorapporteringen.
- ▶ *Se till att det finns rutiner för rapportering av ogiltig frånvaro som säkerställer att informationen når vårdnadshavaren samma dag.*
Andra centrala delar av rutinerna för frånvarorapportering gäller i förhållande till vårdnadshavaren. Det bör vara tydligt hur vårdnadshavaren förväntas meddela frånvaro, t.ex. vid sjukdom, men även hur vårdnadshavaren får information om eleven varit frånvarande.
- ▶ *Se till att orsaker till frånvaro utreds skyndsamt.*
När skolan uppmärksammat en elevs frånvaro är det viktigt att ta ställning till om det är giltig eller ogiltig frånvaro. Hur omfattande utredning som behövs är något som måste avgöras i det enskilda fallet. Utredningen syftar till att skolan skaffar sig ett tillräckligt underlag för att förstå orsaken till elevens frånvaro.
- ▶ *Sätta in konkreta åtgärder med utgångspunkt i den genomförda utredningen för att komma tillrätta med ogiltig frånvaro.*
Det har visat sig att tidig upptäckt och tidiga insatser vid stor ogiltig frånvaro är

framgångsfaktorer för att få tillbaka elever i undervisning. Det är viktigt att skolan vidtar åtgärder som är konkreta för att eleven ska delta i utbildningen.

- ▶ *Följ upp de åtgärder som vidtagits och vid behov pröva andra åtgärder för att komma tillrätta med ogiltig frånvaro.*

Det är viktigt att rektorn ser till att åtgärder följs upp och om de visat sig verkningslösa, att nya åtgärder prövas och utvärderas för att få eleven att delta i utbildningen.

- ▶ *Ha rutiner för samverkan med elevhälsan och vid behov med andra samhällsfunktioner.*

Det är viktigt att rektorn skapar rutiner för att underlätta samverkan. För att skolans personal ska kunna få stöd i sitt arbete med frånvaro är det viktigt att samverka med elevhälsan. Även samverkan med andra samhällsfunktioner och extern kompetens är många gånger en förutsättning för ett framgångsrikt arbete med omfattande frånvaro. Hit hör t.ex. socialtjänsten, primärvård, barn- och ungdomspsykiatri samt polisen.

3.2. Nämndens verksamhetsplan samt budget 2017

Granskning av nämndens verksamhetsplan 2017 visar att nämnden inte har formulerat några målsättningar som rör aktivitetsansvaret eller skolfrånvaron i stort. I bilaga till nämndens verksamhetsplan återfinns dock ett antal nyckeltal/följetal som nämnden följer utvecklingen av. I denna bilaga återfinns följande nyckeltal med koppling till granskningsområdet:

- ▶ Goda studieresultat (god utbildning – andel gymnasieelever med examen inom 3 år, yrkesprogram kommunala skolor).

4. Granskningsresultat

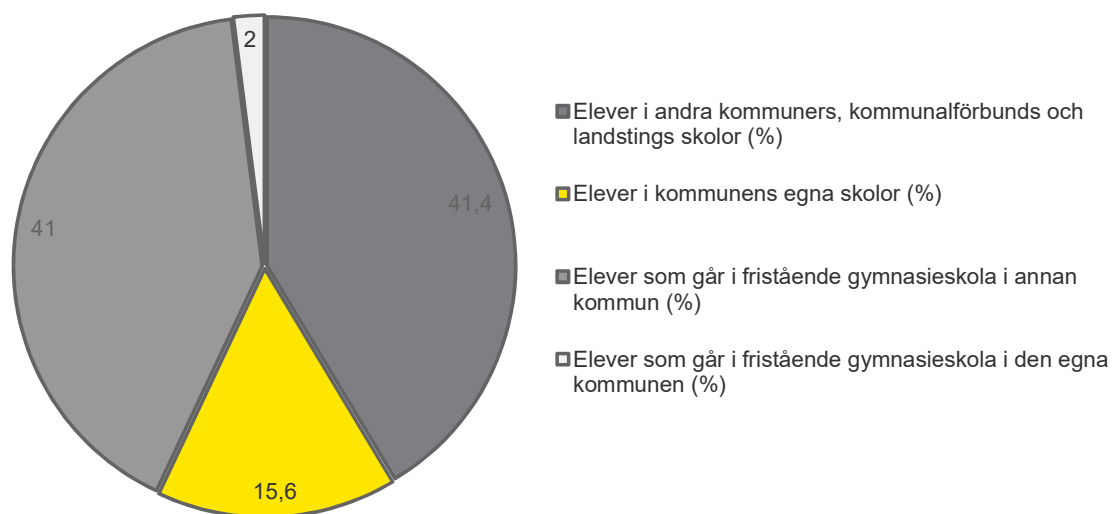
4.1. Organisation, ansvars- och arbetsfördelning

4.1.1. Organisation och arbetsfördelning

I Sundbybergs stad finns 1 kommunal och 2 fristående gymnasieskolor. En stor andel av Sundbybergs elever går i gymnasieskola på annan ort.

Av nedanstående figur framgår att det endast är knappt 18 % av ungdomar folkbokförda i Sundbyberg som går i en gymnasieskola (kommunal eller fristående) i hemkommunen.

Gymnasieelever folkbokförda i Sundbyberg, 2016

Aktivitetsansvaret omfattar, som nämndes under avsnitt 3.1.2, ungdomar som är *folkbokförda i kommunen*, oavsett vart dessa ungdomar går skola. Det förebyggande arbetet mot skolfrånvaro i stort omfattar däremot *alla elever på respektive skola*, oavsett var de är folkbokförda.

Det *kommunala aktivitetsansvaret (KAA)* är organiserat under barn- och utbildningsförvaltningen. Arbetet fullgörs av gymnasiesamordnare som är underställd förvaltningschef för barn- och utbildningsförvaltningen.

Arbetet mot *skolfrånvaro i stort* utförs ute på respektive skola, av rektor, elevhälsopersonal och lärare.

4.1.2. Ansvarsfördelning

Kommunala aktivitetsansvaret

Av grundskole- och gymnasienämndens reglemente framgår att nämnden bl.a. ansvarar för att:

- ▶ Fullgöra kommunens aktivitetsansvar för ungdomar.

Av handlingsplan för det kommunala aktivitetsansvaret framgår att ansvarig chef för KAA är förvaltningschef och ansvarig tjänsteman är gymnasiesamordnaren. Av våra intervjuer framgår att detta ansvar upplevs som tydligt.

Vi uppmärksammar att det av Sundbybergs stads budget 2018 med plan för 2019-2020 framgår att grundskole- och gymnasienämnden samt social- och arbetsmarknadsnämnden får i uppdrag att överföra det kommunala aktivitetsansvaret till social- och arbetsmarknadsnämnden.

Arbetet mot skolfrånvaro

Av grundskole- och gymnasienämndens reglemente framgår att nämnden bl.a. ansvarar för att:

- ▶ Fullgöra kommunens uppgifter vad gäller grundskola och obligatorisk grundsärskola, förskoleklass, skolbarnsomsorg, gymnasieskola och gymnasiesärskola.
- ▶ Fullgöra kommunens övriga uppgifter vad gäller skolplikt.

På tjänstemannanivå regleras ansvaret i Skollagen, där rektor anges som ytterst ansvarig för arbetet. Huvudmannen (i detta fall nämnden som fullgör huvudmannens uppgifter) ansvarar för att stödja rektor i detta arbete.

Av våra intervjuer framgår att ansvaret i arbetet mot skolfrånvaro upplevs som tydligt av rektorerna.

4.2. Nämndens styrning

Granskningen visar att nämnden inte har fastställt några målsättningar eller riktlinjer som rör aktivitetsansvaret eller skolfrånvaron i övrigt.

En *handlingsplan med rutiner* för kommunala aktivitetsansvaret har dock upprättats av gymnasiesamordnaren och antagits 2016-08-15 av dåvarande chef för KAA.

Handlingsplanen har delgivits nämnden som information i januari 2016. I dokumentet återfinns rutiner för;

- ▶ *uppsökande* arbete (omfattar insatser för att få kontakt med ungdomar inom målgruppen).
- ▶ *motiverande* arbete (omfattar arbetet med aktuella ungdomar dvs mottagning, kartläggning, aktiviteter samt uppföljning).
- ▶ *förebyggande* arbete samt rutin för att motverka avhopp från gymnasiet.

Ovanstående rutiner beskriver *vad* som ska göras, *vilka* som omfattas (målgrupp), *när* insatsen ska utföras samt vem som är ansvarig för att de olika insatserna görs.

Granskningen visar vidare att verksamheten har upprättat *blanketter* för;

- ▶ anmälan om frånvaro.
- ▶ anmälan om avbrott eller byte av gymnasieskola.

Vi noterar att ovanstående blanketter återfinns på Sundbybergs stads hemsida och att inkomna blanketter handläggs av gymnasiesamordnaren.

Granskningen visar att blankett för anmälan om frånvaro även innehåller ett förtydligande av vad som avses med "frånvaro i betydande utsträckning". Med *Långtidsfrånvaro* avses ogiltig frånvaro på en månad eller mer och med *Upprepad ogiltig korttidsfrånvaro* avses ogiltig

korttidsfrånvaro som upprepats, och där det finns risk för att eleven inte uppnår betyg under pågående termin.

De fristående skolor vi intervjuat beskriver en viss svårighet då de har elever från flera olika kommuner i sina skolor och kommunerna (där eleverna är folkbokförda) har olika rutiner och blanketter för anmälan om frånvaro och avhopp.

Av våra intervjuer framgår att gymnasieskolorna har upprättat egna styrdokument och rutiner för arbetet mot skolfrånvaro. Grillska har upprättat strategidokument "närvaro är nyckeln" samt "studie- och yrkesvägledningsstrategi", St Martins har upprättat "handlingsplan för främjande av skolnärvaro" och IT-gymnasiet "rutiner för närvaro" för hur frånvaro ska hanteras.

4.3. Arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret

Av intervjuer framgår att Sundbybergs stad har ingått ett avtal med Kommunförbundet Stockholms Län som tagit fram den gemensamma elevdatabasen UEDB. Arbetet med kartläggning och åtgärder *registreras* och *dokumenteras* i databasen och i systemet finns även möjlighet att generera *uppföljning* till SCB¹. I och med den länsgemensamma elevdatabasen får gymnasiesamordnaren uppgifter om vilka elever som lämnar årskurs 3 i gymnasieskolan utan slutbetyg. Databasen rapporterar även per automatik vilka elever som avbryter sina studier samt vilka elever som är inskrivna på något gymnasium.

När anmälan om avhopp inkommer så startar gymnasiesamordnaren en kartläggning. Av en rapport som nämnden tagit del av i september 2017 framgår att följande arbetsätt används vid gymnasiesamordnarens inledande kartläggning och aktualisering av elever som avbrutit sina studier och omfattas av aktivitetsansvaret.

- ▶ Brev skickas till gymnasieskolan där eleven slutat med blanketten "Anmälan om avbrott eller byte av skola".
- ▶ Vårdnadshavare eller myndig ungdom kontaktats per telefon eller brev när avbrott från gymnasieutbildning kommit till kommunens kännedom.
- ▶ Brev med förfrågan om ungdomens sysselsättning skickas till vårdnadshavare eller myndig ungdom vid inflyttning till Sundbyberg.
- ▶ Informationsbrev skickas om Arbetsförmedlingen och de tjänster gymnasiesamordnare kan erbjuda, tex praktik, CV-skrivning, söka vidare studier.
- ▶ Överlämning från gymnasieskola till Arbetsförmedling av elever som har haft särskild skolgång.

Av våra intervjuer samt den rapport som nämnden tagit del av i september 2017 framgår bl.a. att följande åtgärder har erbjudits elever som avbrutit sina studier under år 2017:

- ▶ Introduktionsprogram på Löfströms (nuvarande St Martins) gymnasium har erbjudits alla obehöriga ungdomar som är folkbokförda i Sundbyberg. Även andra gymnasieskolor har erbjudits då önskad inriktning inte finns i Sundbyberg eller när det finns särskilda skäl att studera utanför kommunen.
- ▶ Praktikplats för ungdomar (16-18 år) med särskilda skäl har erbjudits genom Löfströms (nuvarande St Martins) gymnasium i samverkan med bland annat socialtjänsten, totalt 4 stycken.
- ▶ Kontakt och hjälp med inskrivning på Arbetsförmedlingen.

¹ SCB – Statistiska CentralByrån.

- ▶ Erbjudit ungdomar hjälp med att söka och börja studera på folkhögskola.
- ▶ Vägledning, utbildningsinformation samt hjälp med att vid behov byta program och/eller gymnasieskola.
- ▶ Individuell studieplanering i samråd med personal på gymnasieskola med syftet att undvika avhopp från gymnasieprogram.
- ▶ Kontinuerlig kontakt med vårdnadshavare till ungdomar som befinner sig i hemmet utan sysselsättning och i väntan på stöd från vård- eller annan instans.
- ▶ Samverkat med enheten för "arbete och integration" inom Social- och arbetsmarknadsnämnden. Brev har skickats ut till blivande 20-åringar med information om utbildningskontrakt², totalt 11 stycken.
- ▶ Samverkat med enheten för "arbete och integration" vid Social- och arbetsmarknadsnämnden rörande praktik för 18–20-åringar. 4 av 12 ungdomar har fått hjälp med praktik.

4.4. Arbetet med skolfrånvaro

Av intervjuer framgår att skolorna ska anmäla hög olovlig frånvaro eller risk för studieavhopp till kommunen. Enligt gymnasiesamordnaren är det ett fåtal anmälningar om frånvaro som kommer in årligen. Under vårterminen 2017 har inkommit 6 stycken rapporter om hög frånvaro från gymnasieskolor rörande Sundbybergselever (2 pojkar och 4 flickor). Gymnasiesamordnaren gör vissa kontroller av elevernas frånvaro då denne besöker de skolor där fler än 3 elever från Sundbyberg går på introduktionsprogram. Utöver detta görs inga kontroller av att elevernas frånvaro rapporteras in från skolorna till kommunen.

Av den rapport som nämnden tagit del av i september 2017 framgår att gymnasiesamordnaren bl.a. arbetar på följande vis för att förebygga avhopp från gymnasiet:

- ▶ Informationsbrev om KAA skickas till alla vårdnadshavare som har elever som avslutat årskurs 9 i grundskolan. Information ges om vilken hjälp de kan få från kommunen om gymnasieskolan inte skulle fungera.
- ▶ Gymnasieskolorna har skyldighet att rapportera om en elev har hög frånvaro. När detta görs startar en kartläggning med uppföljning.
- ▶ Gymnasiesamordnaren kallar till möte på skolan med elev, skola och vårdnadshavare. Innan detta ska skolan ha vidtagit egna åtgärder, exempelvis haft dialog med vårdnadshavare, utarbetat en individuell åtgärdsplan, orosanmält till socialtjänsten samt meddelat CSN.
- ▶ Flera möten genomförs med varje elev och berörd personal från skolan i syfte att motverka studieavbrott och upprätta en planering för eleven. Gymnasiesamordnaren kan i samband med detta tex rekommendera skolorna att söka tilläggsbelopp från kommunen för extra stödinsatser för att eleven ska klara sin skolgång.

Av intervjuer med rektorer på stadens 3 gymnasieskolor framgår att det råder skilda uppfattningar om informationen och kontakten med kommunen när det gäller det kommunala aktivitetsansvaret. 2 av 3 rektorer uppger att de vet vem de ska kontakta om en elev har hög frånvaro och att samarbetet runt detta fungerar bra. 1 rektor, vid en av stadens fristående skolor, upplever dock att det är otydligt vart denne ska vända sig och att informationen från kommunen kan förbättras.

² Ett utbildningskontrakt är en överenskommelse mellan individen, Arbetsförmedlingen och hemkommunen om att individen ska läsa in gymnasiet på Komvux eller på folkhögskola. Studierna kan kombineras med jobb, praktik eller andra arbetsmarknadspolitiska program på deltid.

Av intervjuer med rektorerna framgår vidare att samtliga skolor har databaserade system för att registrera och följa upp elevers frånvaro. Olika skolor har olika system; Infomentor finns i den kommunala gymnasieskolan och Schoolsoft kan nämnas som exempel hos de fristående skolorna. I systemen registreras eventuell frånvaro för varje lektion och ett automatgenererat meddelande, via mail eller sms, skickas till vårdnadshavarna i de fall eleven är under 18 år. Om det finns språkförbistringar eller om vårdnadshavarna inte lämnat kontaktuppgifter så ringer skolan upp vårdnadshavarna istället.

Samtliga rektorer uppger att de via systemen lätt kan få en överblick över elevernas frånvaro. Uppföljning av frånvaron görs av rektor och elevhälsa kontinuerligt, med olika intervaller på skolorna. Analys görs dels av hög frånvaro men även om det finns mönster i frånvaron, tex systematisk frånvaro från vissa lektioner. Elevhälsoteamen vid skolorna kartlägger eleven och frånvaron och utreder orsaker till frånvaro.

Samtliga rektorer uppger att de främsta orsakerna till skolfrånvaro vid deras skolor är låg studiemotivation, psykisk ohälsa, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar eller andra typer av diagnoser. Även stort dataspelintresse med dåliga mat- och sovvanor som följd, nämns som orsak.

De insatser som erbjuds på skolorna är, enligt intervjuer, beroende på vad som är orsaken till elevens frånvaro. Exempelvis försöker skolorna hjälpa eleven med strategier att hitta motivation att gå till skolan, de kan också erbjuda samtal med studie- och yrkesvägledare, med kurator, barn- och ungdomspsykiatri (BUP) eller liknande.

Individuellt anpassade åtgärder beslutas av rektor och dokumenteras och följs upp av elevhälsa och rektor i elevens åtgärdsplan. I övrigt sker dokumentation i minnesanteckningar från möten med elevhälsan.

Utöver ovanstående uppger rektorerna att de arbetar förebyggande med att skapa en främjande kultur och förhållningssätt till närvaro på skolan. En rektor uppger att de fokuserar på att uppmärksamma frånvaro och följa upp varför eleverna inte är i skolan. En annan rektor uppger att deras förhållningssätt är att vara tydlig på att välkomna eleven tillbaka efter frånvaro samt att hjälpa till med planering och upplägg av skolarbetet i de fall detta känns tungt för eleven.

4.5. Nämndens uppföljning och aktiva åtgärder

4.5.1. Uppföljning

Av nämndens årsredovisning framgår att nämnden följer upp nyckeltalet "Goda studieresultat (god utbildning – andel gymnasieelever med examen inom 3 år, yrkesprogram kommunala skolor)". Av rapporten framgår att andelen har sjunkit från 70,9% till 57%, mellan år 2015 och 2016.

Av handlingsplan med rutiner för kommunala aktivitetsansvaret kan utläsas att statistik och aktuella frågor från verksamheten regelbundet (2 ggr per år) ska rapporteras till nämnden.

Som tidigare nämnts, under avsnitt 4.3 och 4.4, har nämnden i september 2017 erhållit rapport om aktivitetsansvaret gällande ungdomar 16-19 år i Sundbyberg. I rapporten återfinns en redogörelse för verksamhetens arbetssätt och insatser under året. I rapporten

finns även statistik för verksamhetens resultat. Bl.a. framgår att totalt 24 elever avbrutit sina studier under vt 2017. Orsaken till avbrott samt vidtagna åtgärder framgår nedan:

- ▶ 9 elever avhopp från introduktionsprogrammet och 15 elever från nationella program, jämn könsfördelning.
- ▶ 7 elever avhopp på grund av särskilda skäl eller ohälsa, dessa är kända hos kommunen och föremål för olika insatser.
- ▶ 4 elever vill byta utbildning, bland annat till Komvux och distansutbildning. Arbete pågår med 2 av dessa och de andra 2 har påbörjat andra studier.
- ▶ 1 elev skoltrött och söker arbete. Insatser mot denne elev pågår.
- ▶ 2 elever har flyttat utomlands och studerar där, kontakt finns.
- ▶ 10 elever arbetar och har tackat nej till insatser, kontakt finns upprättad. 7 av dessa är snart 20 år.
- ▶ KAA har kontakt med samtliga elever som avbrutit sina studier. Alla har erbjudits hjälp, några har deltagit i vägledningssamtal och kommer att söka till gymnasiet eller annan studieform nästa läsår.

Av rapporten framgår vidare att datasystemet UEDB ännu inte är fullt utvecklat för att ta fram statistik. Dock lämnas information om antalet elever inom det kommunala aktivitetsansvaret, enligt statistikuppgifter i maj 2017. Se nedanstående tabell.

Födelseår	1997	1998	1999	2000	Totalt
Ungdomar på introduktionsprogram	14	37	39	37	127
Ungdomar utanför gymnasiet	61	22	12	15	110
Totalt ungdomar i KAA	75	59	51	52	237

När det gäller de ungdomar som inte går på gymnasieutbildning framgår att det i maj 2017 fanns 3 individer som det kommunala aktivitetsansvaret inte lyckats komma i kontakt med. 1 är född 2000, anmälan är enligt rapporten gjord till Skatteverket och utredning pågår. 2 är födda 1997 och där pågår det, enligt rapporten, ett arbete med dessa ungdomar. För övriga som inte går på gymnasieutbildning gäller nedanstående aktiviteter.

Födelseår	1997	1998	1999	2000	Totalt
Studier introduktionsprogram	14	37	39	37	127
Studier Komvux	12				12
Erbjuden åtgärd men vill/kan inte delta	37	14	4	3	58
Praktik		1	1		2
Annan åtgärd	4		1	4	9
Kombination av åtgärder	4	3	5	4	16
Andra studier	4	4	1	4	13
Totalt ungdomar	75	59	51	52	237

När det gäller nämndens uppföljning av arbetet med skolfrånvaro (som genomförs av gymnasiesamordnaren) framgår följande av den rapport nämnden tagit del av i september 2017.

- ▶ Flera möten har genomförts med varje elev och skolan. Planering finns för vidare studier i alla fall utom 1, där eleven (över 20 år) avslutat sina studier.
- ▶ 2 elever, där anmälan inkommit tidigare, är fortfarande föremål för insatser från gymnasiesamordnaren. Eleverna är kvar på skolan och olika anpassningar görs.
- ▶ 6 av 36 gymnasieskolor där elever från Sundbyberg går har fått besök av gymnasiesamordnare och fått redovisa hur det går för Sundbybergs introduktionselever på dessa skolor.
- ▶ Alla elever som beviljats ett fjärde gymnasieår tog sina examina, totalt 7 stycken.

Nämnden gör dock ingen uppföljning av det arbete mot skolfrånvaro som bedrivs i skolorna.

4.5.2. Vidtagna åtgärder utifrån tidigare granskning

Revisionens tidigare granskning, år 2013, omfattade insatser för unga arbetslösa i stort och den omfattade även flera nämnder. Denna granskning visade bl.a. följande när det gäller grundskole- och gymnasienämnden och dess arbete med det kommunala aktivitetsansvaret:

- ▶ Det fanns begränsat med åtgärder och anpassade aktiviteter för gruppen från 16 år som inte påbörjat eller har avbrutit sina gymnasiestudier.
- ▶ Det saknades systematisk uppföljning av åtgärderna (mot mål).
- ▶ Det saknades rutiner för samverkan mellan förvaltningarna/nämnderna kring målgruppen.

Granskningen visar att grundskole- och gymnasienämnden, 2014-02-25, behandlat revisionsrapporten och av protokollet framgår att förvaltningen ser positivt på rekommendationerna och konstaterar att en ökad samverkan mellan berörda förvaltningar medför att kvalitetssäkra arbetet med de unga arbetslösa. För ytterligare insatser krävs, enligt protokollet, politiska beslut med tydliga mål, uppdrag samt resurser. Nämnden beslutar att godkänna förvaltningens svar och skickar detta som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen har, 2014-03-17, behandlat nämndernas inkommande svar på revisionsrapporten och beslutar att lämna följande yttrande: Sedan rapporten lämnades till kommunstyrelsen har följande åtgärder vidtagits. En arbetsgrupp har tillsatts med representanter från berörda förvaltningar. Arbetsgruppens uppdrag är att utifrån granskningsrapporten:

- ▶ Synliggöra befintliga insatser uppdelat per förvaltning.
- ▶ Synliggöra befintliga insatser och samverkansområden.
- ▶ Synliggöra gränsdragningar.
- ▶ Synliggöra förbättringsområden som är genomförda i anslutning till det att revisionen ägde rum.
- ▶ Beskriva och planera för förbättringsåtgärder som svarar upp mot kritiken i revisionsrapporten. Perspektivet samordning/samverkan mellan förvaltningarna ska särskilt beaktas.

Granskningen visar att den arbetsgrupp som tillsattes med anledning av revisorernas granskning har upprättat en rapport över resultatet av sitt tilldelade uppdrag. Rapporten är daterad 2014-09-30. I rapporten har befintliga insatser och samverkansområden kartlagts.

Vidare återfinns i rapporten ett antal förbättringsområden som vid tidpunkten för granskningen återstod att göra. I nedanstående tabell har ett urval av föreslagna förbättringsområden samt gymnasiesamordnarens upplevelse av nuläget inom respektive område sammanfattats.

Förbättringsområden	Nuläge
Samverkan mellan (den dåvarande) individ- och omsorgsförvaltningen ³ och barn- och utbildningsförvaltningen är begränsad.	Samverkan mellan socialtjänsten och barn- och utbildningsförvaltningen upplevs nu ha förbättrats avsevärt. Parterna har regelbundna möten och kontaktvägarna fungerar bra.
Många elever behöver yrkesintroduktion, vilket S:t Martin skulle kunna erbjuda.	Även detta område upplevs ha förbättrats. De ungdomar som är 16-18 år, vilka inte kan erbjudas praktik av arbetsmarknad och integration skrivs in på introduktionsprogram vid St Martins gymnasium. Tidigare gjordes inte individuell studieplan med bara praktik.
En fortsatt utredning kring möjligheterna till samlokalisering, tex en dag per vecka, av medarbetare från berörda förvaltningar/enheter i staden. Detta är ett alternativ för att utveckla "en väg in" modell som ses som en möjlig lösning på många samverkanshinder.	En gemensam plats med namnet Jobbpunkt startades upp och drevs i ungefär 1 års tid. Öppet hus hölls 1 gång/vecka och fungerade som en väg in för ungdomar till kommunen. Jobbpunkt upphörde dock i slutet av år 2016 då man inte nådde alla ungdomar i målgruppen med denna verksamhet.

Granskningen visar att arbetsgruppens rapport inte har behandlats av grundskole- och gymnasienämnden.

³ Nuvarande social- och arbetsmarknadsförvaltningen.

5. Sammanfattande bedömning

Vår sammanfattande bedömning är att grundskole- och gymnasienämnden i huvudsak säkerställt att det kommunala aktivitetsansvaret fullföljs på ett ändamålsenligt sätt. Vi bedömer även att nämnden i huvudsak har ändamålsenliga insatser och åtgärder för att minska skolfrånvaron överlag, även om vi noterar att nämndens styrning och kontroll inom området är svag.

Våra bedömningar för varje revisionsfråga lämnas i tabellform nedan.

Revisionsfråga	Svar
Finns det tydliga och ändamålsenliga styrdokument? (t.ex. riktlinjer, mål, handlingsplan mm) med avseende på aktivitetsansvaret, men även rörande minskning av skolfrånvaron?	<p>Vår bedömning är att det i huvudsak finns tydliga och ändamålsenliga styrdokument. Handlingsplan för det kommunala aktivitetsansvaret har upprättats av förvaltningen och på skolnivå har styrdokument och rutiner för arbetet mot skolfrånvaro upprättats.</p> <p>Vi noterar att nämnden har beslutat om följetal som gör att nämnden kan följa utvecklingen av andelen elever som fullföljer utbildningen inom yrkesprogram vid kommunala skolor, inom 3 år. Vi bedömer dock att det saknas av nämnden fastställda och heltäckande målsättningar för arbetet med aktivitetsansvar och skolfrånvaro.</p>
Finns det en tydlig ansvars- och arbetsfördelning för arbetet?	<p>Vår bedömning är att ansvars- och arbetsfördelningen när det gäller det kommunala aktivitetsansvaret och skolfrånvaro i övrigt är tydlig. Ansvar för aktivitetsansvar och skolfrånvaro tydliggörs i skollagen och fullmäktige har utsett barn- och utbildningsnämnden att på politisk nivå fullgöra detta ansvar.</p> <p>Vi uppmärksammar dock att fullmäktige beslutat att det politiska ansvaret för det kommunala aktivitetsansvaret flyttas över till social- och arbetsmarknadsnämnden från och med 1 januari 2018.</p> <p>Vi bedömer även att ansvaret och arbetsfördelningen på tjänstemannanivå är tydlig. Ansvars- och arbetsfördelningen har reglerats i skollagen och i handlingsplanen för KAA och dessutom upplevs ansvars- och arbetsfördelningen i huvudsak tydlig av de intervjuade.</p>
Är kartläggning och aktualisering av registerhållning av ungdomar som omfattas av aktivitetsansvaret ändamålsenlig?	<p>Vi bedömer att verksamheten håller sig informerad om vilka ungdomar som omfattas av KAA samt dokumenterar och för register över dessa på ett ändamålsenligt vis. I verksamheten</p>

	finns ett länsgemensamt systemstöd (UEDB) som stödjer denna del i arbetet.
Är nämndens insatser för att minska skolfrånvaron ändamålsenliga?	Vi bedömer att de insatser som görs i verksamheten för att minska skolfrånvaron i huvudsak är ändamålsenliga. Vår uppfattning är att skolorna har kontroll på elevernas frånvaro och vidtar åtgärder (exempelvis motiverande åtgärder eller stödjande samtal med kurator, psykolog mm) i syfte att underlätta skolgången och förhindra avhopp från utbildningen. Gymnasiesamordnaren deltar i detta arbete efter anmälan från skolorna till kommunen.
Erbjuds individuella åtgärder i tillräcklig omfattning?	Vi bedömer att individuella åtgärder i huvudsak erbjuds i tillräcklig omfattning. När det gäller KAA erbjuds ett flertal olika insatser främst för att underlätta för eleven att påbörja eller återuppta studier. Skolorna arbetar förebyggande och individuella åtgärdsplaner upprättas i de fall det bedöms nödvändigt för att eleven ska nå målen. Även olika typer av insatser för att minska elevens frånvaro, beroende av vad som orsakar frånvaron.
Dokumenteras arbetet på ett tillfredsställande sätt?	Vår bedömning är att arbetet med aktivitetsansvaret och skolfrånvaro i övrigt dokumenteras på ett tillfredsställande sätt. Dokumentation av aktivitetsansvaret sker i verksamhetens systemstöd UEDB, där bl.a. kontakter och erbjudna insatser dokumenteras. Skolornas arbete med skolfrånvaro dokumenteras i minnesanteckningar från möten med elevhälsa samt de eventuella individuella åtgärdsplaner som upprättas.
Sker det en tillräcklig uppföljning av arbetet och dess effekter?	Vår bedömning är att det i huvudsak sker en tillräcklig uppföljning och rapportering av arbetet med det kommunala aktivitetsansvaret. Nämnden tar två gånger per år del av rapport innehållande arbetet med KAA och dess resultat. Då nämnden inte har fastställt någon målsättning med verksamheten fokuserar dock uppföljningen följaktligen inte på måluppfyllelse. Vi bedömer vidare att det stort sett sker en tillräcklig uppföljning av arbetet med skolfrånvaro på skolorna. Däremot bedömer vi att nämnden inte följer upp arbetet med skolfrånvaro och dess effekter på ett tillräckligt sätt.
Vilka specifika åtgärder har nämnden vidtagit med utgångspunkt från revisorernas tidigare granskningar?	Nämnden har behandlat revisorernas rapport i februari 2014 och lämnat ett yttrande till kommunstyrelsen i detta ärende. Efter detta har en förvaltningsövergripande arbetsgrupp tillsatts, där representanter från barn- och

	utbildningsförvaltningen deltagit. Gruppen har avlagt en rapport över sitt uppdrag i september 2014. Vi noterar dock att nämnden inte har behandlat arbetsgruppens rapport. Av intervjuer framgår att arbetet numera upplevs fungera bättre.
--	--

Vår rekommendation från revisionens tidigare granskning, år 2013, kvarstår således enligt följande:

- ▶ Att ansvarig nämnd säkerställer att åtgärderna systematiskt följs upp och utvärderas utifrån tydliga målsättningar.

Vidare rekommenderar vi ansvariga nämnder att:

- ▶ Hitta lämpliga former för kontroller av att elevernas frånvaro rapporteras till kommunen.

Sundbyberg den 24 november 2017

Linda Marklund
Verksamhetsrevisor

Bilaga 1: Källförteckning

Intervjuade funktioner:

- ▶ Gymnasiesamordnare
- ▶ Rektor ST: Martins gymnasium (kommunal gymnasieskola)
- ▶ Rektor Grillska gymnasiet (fristående gymnasieskola)
- ▶ Rektor IT-gymnasiet (fristående gymnasieskola)

Dokument:

- ▶ Grundskole- och gymnasienämndens verksamhetsplan med budget 2017.
- ▶ Handlingsplan med rutiner för det kommunala aktivitetsansvaret (antagen av ansvarig chef för KAA, 2016-08-15).
- ▶ Rapport om aktivitetsansvaret gällande ungdomar 16-19 år i Sundbyberg (2017-09-05, DNR GGN-0581/2017-2).
- ▶ Stadens årsredovisning 2016.
- ▶ Reglemente för grundskole- och gymnasienämnden (antaget vid fullmäktiges sammanträde 2014-11-24).
- ▶ Sundbybergs stads budget 2018 med plan för 2019-2020 (beslutad av fullmäktige 2017-06-28)
- ▶ Närvarostrategi Grillska gymnasiet
- ▶ Strategi för studie- och yrkesvägledning vid Grillska Gymnasiet.
- ▶ Syv-strategi för rektorsmöte Grillska gymnasiet
- ▶ Elevhälsoplan 2017-2018, IT-gymnasiet
- ▶ Rutiner för närvaro IT-gymnasiet
- ▶ Sammanställning – Stadens insatser för unga arbetslösa (version 9 oktober 2014)
- ▶ Sundbybergs stads budget 2018 (beslutad av Kf juni 2017)
- ▶ Grundskole- och gymnasienämndens verksamhetsberättelse med bokslut samt bilaga, 2016
- ▶ Handlingsplan för främjande av skolnärvaro, St Martins Gymnasium

Publikationer:

- ▶ Skollagen.
- ▶ Skolverkets allmänna råd om kommunernas aktivitetsansvar.
- ▶ Skolverkets allmänna råd om arbetet med att främja närvaro och att uppmärksamma, utreda och åtgärda frånvaro i skolan.

Revisorernas tidigare granskning:

- ▶ Granskning av stadens insatser för unga arbetslösa, EY 2013